

ПРИЗНАЧЕННЯ НЕБЕЗПЕЧНИХ КОМБІНАЦІЙ ЛІКІВ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Гришук С. М.¹, Парій В. Д.²

¹ Житомирський державний університет імені І. Франка, Житомирський медичний інститут Житомирської обласної ради, м. Житомир

² Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ

Мета. Визначити поширеність та структуру призначень потенційно небезпечних комбінацій лікарських засобів при лікуванні пацієнтів в госпітальних умовах.

Матеріали та методи. Дослідження проводилося шляхом суцільної вибірки та ретроспективного аналізу в автоматизованому режимі медичної документації (листів лікарських призначень) 26879 пацієнтів, які лікувалися в умовах цілодобових стаціонарів закладів охорони здоров'я Житомирської області у 2021 році і отримували медикаменти за рахунок благодійної організації «Лікарняна каса Житомирської області» (ЛК). З листів призначень пацієнтів в електронну базу даних вносилися інформація щодо діагнозу з вказанням шифру за МКХ-10, призначених торгових назв лікарських засобів (ЛЗ), які були надані за рахунок ЛК, назви відділення. Програма містила електронний довідник медикаментів у вигляді груп препаратів та окремих ЛЗ за торговими та міжнародними непатентованими назвами (МНН), а також довідник попарних комбінацій ЛЗ за МНН, при одночасному призначенні яких можлива небезпечна взаємодія. В якості джерела даних про небезпечну взаємодію був використаний «Державний формуляр лікарських засобів», 9 випуск.

Додатково виявлені на першому етапі випадки потенційно небезпечних комбінацій (ПНК) були підтверджені за допомогою системи Drug Interaction Checker інтернет-ресурсу www.drugs.com, гармонізованого з рекомендаціями FDA. Для подальшого аналізу за рівнями клінічної значущості були відібрані комбінації «Major» (небезпечні - потенційно небезпечні міжлікові взаємодії: ризик від комбінованого застосування ЛЗ перевищує користь для пацієнта, тому слід в більшості випадків уникати подібних комбінацій ЛЗ або застосовувати ЛЗ в мінімальних дозах) та Moderate (значущі - міжлікові взаємодії середнього ступеню значимості: такі комбінації вимагають більш ретельного клінічного, лабораторного та інструментального контролю за ефективністю і безпекою).

Обмеження дослідження - проводився моніторинг призначення тільки ЛЗ, що були закуплені за рахунок ЛК (в межах переліку, який включав понад 600 торгових назв).

Результати та висновки. За підсумками моніторингу 26879 листів призначень встановлено, що середня кількість лікарських призначень на одного пацієнта склала $5,4 \pm 0,8$ найменування. У 718 випадках лікування (2,7 %) одночасно призначалися лікарські засоби, взаємодія яких могла бути небезпечною. З них категорія «Major» (недопустимі (небезпечні) призначення)

становила 75,3 % (541 випадок), категорія «Moderate (недоцільні (некорисні) призначення) відповідно 24,7 % (177 випадків).

У категорії «Major» зафіксовано призначення 17 потенційно небезпечних комбінацій лікарських засобів. За частотою у цій категорії 78,9 % займають одночасне застосування комбінацій діючої речовини «кеторолак» з «пентоксифіліном» (391 випадок) та «ацетилсаліциловою кислотою» (36 випадків). Одночасне призначення «теофіліну» та «пентоксифіліну» відмічено у 33 випадках (6,1 % від загальної кількості призначень цієї категорії). Понад 6,1 % становили небезпечні комбінації «глюкози» з «гідрокортизоном» (23 випадки) та «ціанокобаламіном» (10 випадків). Одночасне призначення «гентаміцину» та «фуросеміду» відмічено в 7 випадках, гентаміцину та ванкоміцину в 4 (разом 2,8 %), зазначених комбінацій рекомендується уникати через підсилення ото- та нефротоксичних ефектів. Небезпечна комбінація «дифенгідраміну» та «метопрололу» застосовувалася у 9 випадках (1,7 %). Недопустиме одночасне призначення «німесулід» та «ацетилсаліцилової кислоти» встановлено у 5 випадках (0,9 %). Небезпечна комбінація «аміодарону» та «соталолу» зустрічалася в 5 випадках, «аміодарону» та «моксифлоксацину» – у 2. Решта 6 потенційно небезпечних комбінацій лікарських засобів призначалися у 12 випадках (2,2 %).

Що стосується категорії «недоцільних» призначень – у їх структурі 17,5 % (31 випадок) складають комбінація «клопідогрелю» та «омепразолу», яка є не рекомендована в інструкції до лікарського засобу. Інша частина недоцільних призначень 146 випадок або 82,5 % стосується комбінацій «бісопрололу» з: «пропафеноном» (59 випадків); «лідокаїном» (36 випадків); «верапамілом» (25 випадків); «моксонідіном» 24 випадки; «ділтіаземом» (2 випадки).

Причиною відносно невеликої кількості (2,7 %) виявлених ПНК у нашому дослідженні є певна обмеженість вхідних даних (враховувалися тільки лікарські засоби, закуплені за кошти ЛК) та наявність у медичних закладах лікарів-експертів «Лікарняної каси», які здійснювали попередній та поточний контроль за раціональним призначенням ЛЗ та дотриманням інструкцій до їх застосування. На нашу думку, реальна частота призначення ПНК ліків є в декілька разів більшою.

Проведеним дослідженням підтверджена потреба у постійному моніторингу лікарських призначень щодо наявності небезпечних комбінацій та впровадженні системи інформування медичних працівників та населення про клінічно значимі взаємодії ЛЗ, більшість з яких описані в інструкції до застосування. Це підвищить ефективність та безпечність фармакотерапії.